

wō

te

zet

NR 62

Magazyn Ośrodków Terapii Zajęciowej

LISTOPAD 2017

Archiwalne numery „WóTeZetu”
do pobrania na naszej stronie internetowej

www.wotezet.pl

REKLAMA

Niewidzialni.eu

Ogólnopolski Portal Informacyjny
nie tylko dla osób z niepełnosprawnością

Aktualności / Nauka i Medycyna / Praca
Edukacja / Rehabilitacja / Sport ON
Transport bez barier

Niewidzialni FM

Na *dzień dobry*, gdy się zbudzisz
i na *dobranoc* zanim zaśniesz

Grupa **Niewidzialni**
Od 5 lat tworzymy świat bez barier

Witajcie

W tym numerze WóTeZetu po raz ostatni w 2017 roku śledzimy wydarzenia kulturalne w naszym kraju, pod kątem ich dostępności dla osób z niepełnosprawnościami. No właśnie – ale czy tylko dla tej grupy społecznej? Nie do końca.

UNIWERSALNE PROJEKTOWANIE to projektowanie produktów oraz otoczenia tak, aby były one dostępne dla wszystkich ludzi, w największym możliwym stopniu, bez potrzeby adaptacji bądź wyspecjalizowanego projektowania. W związku z takim podejściem do zagospodarowania przestrzeni publicznej (choć nie tylko, bo dotyczy to każdej formy projektowania, bez względu na formę własności lub zarządzania) miejsce dostępne to takie, w którym zarówno osoba z niepełnosprawnościami, jak i osoba starsza, czasowo niesprawna, czy rodzice z dzieckiem w wózku, mają swobodę w poruszaniu się i w dostępie do szeroko rozumianych dóbr publicznych.

Przyglądając się podejściu do tego tematu w wielu samorządach w Polsce, wydaje mi się, że jeszcze długa droga przed nami i upłynie sporo czasu, zanim uniwersalne projektowanie stanie się normą, standardem, a nie wyjątkiem. Ale nikt nie mówił, że będzie łatwo i prędko, prawda?

Miłej lektury.

Marcin Halicki, redaktor naczelny

WYDAWCA **Stowarzyszenie Przyjaciół Niewidomych i Słabowidzących** REDAKCJA **Marcin Halicki**, redaktor naczelny, **Bartosz Szpurek**, zastępca redaktora naczelnego, **Zbigniew Strugała**, korespondent, **Weronika Miksza**, felietonistka
SKŁAD I PROJEKT **Joanna Kaźmierczak** i **Miroslaw Śmieński** Druk **Poligrafia KS**, poligrafiaks@interia.pl, Nakład 2700 egz.

KONTAKT „WóTeZet” **Magazyn Ośrodków Terapii Zajęciowej**, ul. Ognik 20B, 60-386 Poznań, tel./fax: 61 868 84 00,
e-mail: redakcja@wotezet.pl, www.wotezet.pl

NA OKŁADCE **Tomasz Bręczewski**, *W drodze do domu*, WtZ w Szamotułach

Projekt „WóTeZet – Ogólnopolski Magazyn Ośrodków Terapii Zajęciowej” jest współfinansowany ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych

strona 5

OFF Festival 2017 – małymi krokami do celu

strona 8

Wycieczka do fabryki bombek w Koźminie Wielkopolskim

strona 10

Raport: Wydarzenia roku 2017

strona 13

Urodziny Darka

strona 14

Piękna lekcja

strona 16

jesień – wiersze Aleksandry Radzickiej i Arka Błocha

strona 18

**Poznaliśmy laureatów i laureatki tegorocznej edycji
Konkursu Plastycznego PFRON**

strona 21

Też tutaj jestem – ulotka do wycięcia

strona 23

Nasza galeria

OFF 04–06.08
FESTIVAL 2017
KATOWICE

OFF Festival 2017

małymi krokami do celu

Po ubiegłorocznej edycji Off Festiwalu, podczas której doszło do mniejszych lub trochę większych zawirowań (i to raczej delikatne określenie), zwłaszcza w kontekście absencji największych gwiazd wydarzenia, domyślać się mogliśmy, że organizatorzy imprezy z przysłowiową duszą na ramieniu oczekują pierwszych dni sierpnia 2017...

***Zachęcamy do udziału
w kolejnej edycji
festiwalu, która
zaplanowana jest
od 3 do 5 sierpnia
2018 roku.***

Na szczęście do końca imprezy wszystko grało wyśmienicie – nawet pogoda w tym roku była łaskawa, i nad Doliną Trzech Stawów przez większość festiwalowych koncertów, nad głowami fanów i fanek i świeciło piękne, sierpniowe słońce.

Jeżeli chodzi o główny powód naszej wizyty w Katowicach, to organizatorzy festiwalu po raz kolejny przygotowali udogodnienia dla osób z różnymi niepełnosprawnościami, które przybyły z różnych regionów Polski i zagranicy na ten, jeden z najlepszych festiwali w Europie, prezentujących wykonawców muzyki alternatywnej:

- dla widzów z dysfunkcją narządu ruchu przygotowano platformy pod głównymi scenami imprezy
- opiekun osoby z orzeczeniem o niepełnosprawności w stopniu umiarkowanym i znacznym miał bezpłatne wejście na teren festiwalu (brawo!)
- na terenie Offa znajdowała się toaleta dla osób z niepełnosprawnościami, do której dostępu pilnowała osoba z obsługi

Z przeprowadzonych przez nas rozmów z festiwalowiczami i festiwalowiczkami z widoczną niepełnosprawnością wynikało, że udogodnienia są przez nich i przez nie doceniane i zamierzają ponownie wziąć udział w Off Festiwalu. Podkreślają przede wszystkim atmosferę wydarzenia oraz bardzo pomocną obsługę.

Nasza redakcyjna ekipa była na festiwalu po raz piąty, i potwierdzamy – z roku na rok poziom dostosowania imprezy jest coraz większy. Oczywiście, znalazłyby się rzeczy, które o których warto pomyśleć w przyszłości – choćby platformy pod oboma festiwalowymi namiotami, gdzie (nie jest to tylko nasze zdanie) występują najciekawszy offowi wykonawcy.

Do zobaczenia!

RED

Wycieczka do fabryki bombek w Koźminie Wielkopolskim

26 października 2017 roku uczestnicy Warsztatu Terapii Zajęciowej w Śremie wraz z instruktorami, wybrali się na wycieczkę do Koźmina Wielkopolskiego, gdzie mieli możliwość zwiedzania fabryki produkującej bombki choinkowe.

Wyjazd miał na celu zdobycia wiedzy przez naszych uczestników i zapoznanie się z procesem powstawania ozdób świątecznych. Zwiedzanie objęło cały przebieg produkcyjny. Pan przewodnik, a zarazem właściciel fabryki, towarzyszył nam podczas oglądania i zgłębiania tajników powstawania tych cudownych bombek.

Przechodząc kolejno przez działy produkcyjne – pierwszym etapem ich tworzenia jest pracownia dmuchania szkła. Pracownik nad palnikiem ogniowym rozgrzewa szkło ustami i wydmuchuje bańki. Dmucanie bombek można porównać do robienia baniek mydlanych – jedynie temperatura pracy jest zdecydowanie wyższa od mydlanych bąbli, ponieważ wynosi ok. 600 stopni Celsjusza!

Kolejna pracownia to miejsce, w którym bombki są srebrzone od środka. Każda z nich dostaje zastrzyk z mieszaniny azotanu srebra, amoniaku i kwasu, następnie jest potrząsana dzięki czemu uzyskuje piękny, srebrzysty połysk.

Wydawałoby się, że w takiej postaci bombki już pozostają, jednak są to tylko półprodukty. Po srebrnej kąpeli wędrują do farbiarni, gdzie zamieniają się w złote, czerwone, zielone lub inne kolorowe kule.

Ostatnim etapem tworzenia bombek jest zdobnictwo. Z niezwykłą precyzją wykonują to Panie malarki cieniutkimi pędzelkami.

Na zakończenie naszej wycieczki każdy z uczestników Warsztatu mógł własnoręcznie ozdobić 4 bombki. Dla wszystkich była to pierwsza okazja, aby to wykonać, więc frajda była na całego!

Warsztaty okazały się dla nas fantastyczną zabawą, ale także nauką. Zajęcia umożliwiły naszym uczestnikom zdobycie wiedzy z zakresu precyzyjnego zdobnictwa. Przez chwilę mogliśmy poczuć się jak prawdziwi artyści i pracownicy fabryki. Dostaliśmy do rąk narzędzie i na miarę naszych możliwości stworzyliśmy nasze rękodzieło – przepiękne bombki ozdobione kolorowym brokatem. Emocje jakie nam towarzyszyły podczas wykonywania ozdób pozostaną na zawsze w naszej pamięci. Te piękne bombki, które sami ozdobiliśmy zostaną zawieszone na warsztatowej choince przypominając nam miło spędzony czas w fabryce bombek w Koźminie Wielkopolskim.

TEKST **Anna Jastrząbek-Helak**, WTZ w Śremie
ZDJĘCIA **archiwum WTZ w Śremie**

Raport: Wydarzenia roku 2017

Co roku przed świętami Bożego Narodzenia publikujemy raport na temat wydarzeń, które wpłynęły na poprawę jakości życia osób niepełnosprawnych, niewidomych i niesłyszących. Przypominamy, co udało się zrealizować, wskazujemy najważniejsze inicjatywy jakie zostały podjęte przez lokalne samorządy, instytucje państwowe oraz organizacje pożytku publicznego na rzecz osób z niepełnosprawnościami.

Fundacja Kultury Bez Barrier uruchomiła portal internetowy poświęcony wystawom stałym eksponowanym w polskich muzeach i galeriach sztuki. Strona internetowa zawiera zdigitalizowane zdjęcia, karty obiektów, teksty uproszczone, oraz tłumaczenia na polski język migowy. Projekt jest realizowany we współpracy z wieloma muzeami i galeriami z całej Polski. Przedsięwzięcie zostało dofinansowane przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

W Głucholazach powstał Dom Diennej Opieki Medycznej. Placówka realizuje zadania wspierające aktywizację i rehabilitację osób starszych i niepełnosprawnych. Dom Diennej Opieki Medycznej ma trzynastu podopiecznych. Wszyscy korzystają z usług rehabilitacyjnych na podstawie skierowań wystawianych przez lekarzy rodzinnych i specjalistów.

Na Politechnice Rzeszowskiej powstała aplikacja BlinkMouse, która umożliwia osobom całkowicie sparaliżowanym pełną obsługę komputera. Zastępuje ona mysz komputerową, a do jej użycia wystarczy mruganie – dzięki kamerze internetowej ustawionej naprzeciw twarzy użytkownika. Autorką aplikacji jest dr inż. Joanna Marnik z Katedry Informatyki i Automatyki Wydziału Elektrotechniki i Informatyki PRz.

W Świętochłowicach powstała sekcja Crossfitu dla osób niepełnosprawnych. Zajęcia odbywają się raz w tygodniu. Mogą wziąć w nich udział osoby z różnymi stopniami niepełnosprawności. Program treningów został dostosowany do potrzeb osób poruszających się na wózkach.

Przy Górnośląskim Centrum Zdrowia Dziecka w Katowicach powstał integracyjny plac zabaw. Środki finansowe na budowę obiektu dostosowanego do potrzeb niepełnosprawnych dzieci zebrano w Internecie. Akcja została przeprowadzona z inicjatywy youtubera ReZigiusza. Nowy plac zabaw ma powierzchnię około 660 metrów kwadratowych. Na terenie obiektu powstały: huśtawki, zjeżdżalnie z drabinkami, stół integracyjny, platforma do balansowania i karuzela. Cały teren jest ogrodzony, ma utwardzoną nawierzchnię i jest dostępny dla wszystkich dzieci.

W Sosnowcu otwarto kolejne w Polsce mieszkanie chronione. Lokal ma około 130 metrów kwadratowych. Składa się z czterech sypialni, dwóch łazienek, pokoju dziennego oraz kuchni z jadalnią. Lokatorzy mogą korzystać z pomocy osobistych asystentów. Pod okiem doświadczonych terapeutów uczą się samodzielności i odpowiedzialności.

W Katowicach otwarto Ośrodek Pobytu Dziennego dla Osób Niepełnosprawnych. W budynku Zespołu Szkół Zawodowych Specjalnych utworzono nowoczesny kompleks edukacyjno-rehabilitacyjny dla osób, które ukończyły 25 rok życia lub ukończyły edukację w szkołach specjalnych lub integracyjnych i nie kwalifikują się do innych form opieki. Fachową pomocą terapeutyczną objętych zostało piętnastu podopiecznych placówki.

W tym roku, podobnie jak w poprzednich latach, dzięki dużemu zaangażowaniu lokalnych samorządów, instytucji państwowych i organizacji pożytku publicznego zrealizowanych zostało wiele interesujących projektów, które wpłynęły na poprawę jakości życia osób niepełnosprawnych. Ale nie spoczywajmy na laurach... Projektujemy kolejne obiekty przyjazne wszystkim, tworzymy mądre przepisy i nowe miejsca pracy dla osób z niepełnosprawnościami, organizujemy imprezy i wydarzenia promujące twórczość osób niepełnosprawnych, niewidomych i niesłyszących. Jest jeszcze nadal wiele do zrobienia!

TEKST **Bartosz Szpurek**

ZDJĘCIA **Andrzej Grygiel/PAP, swietochlowice.pl, shutterstock**

Urodziny Darka

31 października 2017 r. w Warsztacie Terapii Zajęciowej w Czeszewie mieliśmy miłą uroczystość – nasz kolega z WTZ Darek Dankowski obchodził 50-urodziny.

Z tej okazji przygotowaliśmy dla Niego wspaniałą niespodziankę: uczestnicy w pracowni gospodarstwa domowego (czyli naszej kuchni), upiekli duży urodzinowy tort! Podczas śniadania wszyscy zaśpiewaliśmy tradycyjne „Sto lat!”, a życzenia od nas wszystkich złożyła pani Lidia Grygiel, księgowa naszego WTZ. Nie zabrakło również cukierków dla wszystkich uczestników i pracowników, które sprezentował czcigodny solenizant.

Dla Darka była to wielka niespodzianka, z której to bardzo się ucieszył. Na zakończenie każdy z nas dostał po kawałku tortu. Ale to jeszcze nie wszystko – kilka dni wcześniej Darek z okazji swoich 50 urodzin ufundował dla wszystkich uczestników i pracowników WTZ pieczone kietbaski, które na śniadanie przygotowała nasza nieoceniona kuchnia. Darkowi bardzo serdecznie dziękujemy.

Darek Dankowski jest też jednym z uczestników Warsztatu, który uczestniczy w zajęciach od początku jego działalności w Czeszewie. Od urodzenia jest osobą z niepełnosprawnościami, porusza się na wózku lub chodzi o kulach. Darek jest bardzo fajnym, wrażliwym, dobrym i miłym kolegą, z każdym trochę porozmawia, do każdego się odezwie, a czasami lub pożartować z nami. Generalnie jest lubiany przez wszystkich uczestników naszego WTZ. Sam kilka razy byłem z Darkiem w pracowni komputerowej, gdzie się zaprzyjaźniliśmy i przyjaźń trwa do dziś. Życzymy Ci, Darku, dużo, dużo zdrowia.

TEKST **Zbigniew Strugała**, uczestnik z WTZ Czeszewo
ZDJĘCIA **archiwum WTZ w Czeszewie**

PS: Cała redakcja WóTeZetu dołącza się do życzeń!

Piękna lekcja

**Ogólnopolska konferencja „Autyzm w szkole”
w Lesznie z pewnością rozbudzała wielkie
oczekiwania, skoro bilety zostały wyprzedane
w ciągu dwóch tygodni.**

Nie ma w tym nic dziwnego – temat szkoły w kontekście osób z zaburzeniami ze spektrum autyzmu nieuchronnie wzbudza wielkie emocje. Czy w dobie zarówno rosnącej liczby placówek alternatywnych, jak i zawrotnych zmian w systemie wsparcia uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych (myślę tutaj zarówno o uczniach zdolnych, jak i wymagających pomocy) można podjąć się wyzwania przejścia przez etap edukacji? Być może z podobnymi pytaniami przyjechali z całej Polski uczestnicy, wśród których byli rodzice, terapeuci, specjaliści, a także same osoby ze spektrum autyzmu. Sala wypełniona po brzegi zdawała się mówić wszystko: chcemy wiedzieć.

Tematyka miała w założeniu pokazać wielopłaszczyznowość wyzwania, jakim jest edukacja dziecka z ASD. Myślę, że to się organizatorom udało. Podczas dwóch napiętych dni udało się m.in. w wyjątkowo interesujący sposób nakreślić wciąż mało chętnie eksponowany temat wyzwań diagnostycznych w kontekście płci, obalić cały szereg mitów dotyczących spektrum (muszę się uderzyć w pierś, że na niektóre sama się złapałam, mimo posiadanej teoretycznej i praktycznej wiedzy), przybliżyć różnice rozwojowe między dzieckiem neurotypowym i dzieckiem z ASD, przybliżyć charakterystykę naukowych badań w kontekście rzekomych przełomów w „leczeniu” autyzmu, a także oddać głos grupie dorosłych osób z zaburzeniami ze spektrum autyzmu, które swoimi doświadczeniami uwieńczyły długi dzień pełen wrażeń. Wrażeń z panelu nie zmaćcił nawet żywieniowy offtop, który jednak wpasowuje się w niejedną konferencję na ten temat i również tutaj – w imię wolności słowa – nie udało się uniknąć mało merytorycznego zboczenia z tematu edukacji,

ani też traumatycznych wspomnień dotyczących samego procesu edukowania się. Drugi dzień – mimo treści adresowanej nieco bardziej do teoretyków – również przyniósł wiele tematycznych inspiracji. Osobiście, najbardziej cieszy mnie poruszenie tematu ukrywania diagnozy ASD, choćby dlatego, że pozorna łatwość mówienia o diagnozie może czasem mieć opłakane skutki. Dostownie.

Wielki plus należy się organizatorom za sporą elastyczność. Przyjemne położenie miejsca konferencji, oddalone 15 minut spacerem od dworca PKP, rozsądne dawkowanie uwagi słuchaczy, zadbanie o takie aspekty, jak pokój wyciszeń, czy też inspirująca część artystyczna, a także spora otwartość podczas panelu dyskusyjnego, do którego mogłam spontanicznie dołączyć – sprawiają, że zapamiętam tę konferencję na zdecydowanie dłużej. Nie wspominam już o możliwości poznania różnych osób, jednak jest to moja, pozamerytoryczna korzyść. Chociaż... umiejętny dobór gości też jest olbrzymim atutem.

Na koniec dodam jeszcze od siebie parę słów. Mimo, że nie aspiruję do bycia self-advokatem (sama o sobie mówię, że czasem występuję w tej roli, ale na co dzień jestem kimś więcej, niż osobą z ASD), niezmiernie ucieszyła mnie możliwość zabrania głosu na forum panelowym. Wprawdzie moja przeszłość edukacyjna była – przynajmniej do liceum włącznie – względnie bezproblemowa, a ja nie miałam do czynienia ze zbyt wieloma instrumentami wspomagania toku nauki, ale widocznie miałam po prostu trochę szczęścia. Może tym samym pokazałam, że tak też można? Może niechcący zadałam kłam stwierdzeniu, że życie i edukacja osoby z ASD muszą być niekończącym się pasmem nieszczęść, a sama osoba z ASD jest skazana na mentalną izolację? Stop. Niech ludzie mnie oceniają. Niech to, co robię, mówi o mnie.

I tak nie mogę powstrzymać się od refleksji... chciałabym (doprawdy!) wlać w serca rodziców trochę nadziei co do ich pociech, jednak moje przestanie będzie mocno przyziemne, żeby nie powiedzieć – brutalne. Nie zrozumcie mnie źle, moi drodzy ale najcenniejszą lekcją, jaką może odebrać osoba z ASD na dowolnym etapie życia, jest lekcja świadomości. Świadomości, że aby móc kreować swoje życie, musi najpierw poznać neurotypowe reguły gry i zacząć je stosować (na izolacji i eksponowanej odmienności, wbrew obiegowym opiniom, niewiele można ugrać...). W połączeniu z wiedzą na temat siebie i swoich potrzeb, a także dążeniem do użytecznego rozwoju (zapomniałam sprostować na panelu przy okazji wspomniania o IOS na studiach z powodu wyjazdu na wymianę, że ważniejsza niż pasja jest uniwersalna i wspólna nam wszystkim chęć osobistego rozwoju), może wieść naprawdę szczęśliwe życie.

Tak, będzie to herezja, ale na poziomie bycia ludźmi... niewiele się od siebie różnimy. Zostawmy inne systemy operacyjne, neurotypowych, autystycznych, allistycznych. Na chwilę. Przez kategoryzowanie ucieka nam esencja człowieczeństwa. Zrozumiałam to jeszcze głębiej podczas tego weekendu.

Piękna lekcja. Najcenniejsza.

TEKST **Weronika Miksza**
ZDJĘCIE **arch. autorki**

Aleksandra Radzicka
WTZ Amikus w Poznaniu

Jesień

Jesień, to smutna pora roku
Szczególnie dobrze widać to o zmroku...
Ogarnia nas złość i nagły gniew
Gdy liście spadają z drzew.
Z tą porą roku kojarzy mi się wrzesień,
Wtedy brązowo robi się w lesie.
Ciężko mi się rano wstaje
ponieważ słońce słabo daje.
Bo kiedy słońce coraz później wstaje,
Wszystko trudne się staje.

Arek Błoch
WTZ Amikus w Poznaniu

Jesień

Jesienią jest ciepło, opadają z drzew liście,
spadają kasztany i żołędzie.
Czasami z chmur pada deszcz i pojawia się tęcza.
Często wieją silne wiatry. Są też mgły. Jest szaro.
Lubię jesień. Chętnie spaceruję po kolorowych
liściach. Rzadko choruję.
Jesienią czuję się dobrze.

Poznaliśmy laureatów i laureatki tegorocznej edycji Konkursu Plastycznego PFRON

**27 listopada br. w Operze Novej w Bydgoszczy
odbyła się Gala podsumowująca XV edycję
Ogólnopolskiego Konkursu Plastycznego
„Sztuka Osób Niepełnosprawnych”**

Goście, którzy tak licznie pojawili się w Operze Nova w Bydgoszczy byli świadkami wręczenia nagród Laureatom Konkursu.

Temat tegorocznej edycji to „Moja Ojczyzna”. Gospodarzem wydarzenia był oddział kujawsko-pomorski Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych wraz ze Stowarzyszeniem Ligi Kobiet Polskich. Galę uświetnił koncert artystów niepełnosprawnych pt., „Zimowe piosenki” z towarzyszeniem orkiestry pod dyрекcją Zbigniewa Górnego.

W uroczystości wzięli udział laureaci konkursu „Sztuka Osób Niepełnosprawnych” wraz z opiekunami i terapeutami. Pojawili się przedstawiciele sejmu i senatu, samorządu terytorialnego, delegacja rzecznika praw obywatelskich, organizacje pozarządowe oraz przedstawiciele PFRON. Nagrodzono i wyróżniono 30 prac w czterech kategoriach konkursowych: malarstwo i witraż, rysunek i grafika, rzeźba kameralna i płaskorzeźba, tkanina i aplikacja – wykonanych przez 35 autorów. Nagrody laureatom wręczyli: Dorota Habich – p.o. Prezesa Zarządu PFRON, Tomasz Maruszewski – Zastępca Prezesa Zarządu PFRON, Rafał Bruski-Prezydent Miasta Bydgoszcz oraz Wicemarszałek Województwa Zbigniew Ostrowski.

Poniżej przedstawiamy laureatów Konkursu. Już wkrótce pojawią się katalogi i kalendarze, w których znajdą się fotografie wszystkich wyróżnionych i nagrodzonych prac.

KATEGORIA RZEŹBA KAMERALNA I PŁASKORZEŹBA

I Miejsce, Anna Kukuk, *Wieś moja ojczyzna*

II Miejsce, Magdalena Karpiarz, Izabela Ostrysz, *Jakże piękna jesteś*

III Miejsce, Katarzyna Niwińska, Piotr Chmielnicki, *Ojczyzna to my*

Wyróżnienia:

Jacek Lipka, *Moje miasto moja ojczyzna*

Ireneusz Przewodowski, *Obrońca*

Katarzyna Retmańczyk, Marcin Kupczak, *Moja ojczyzna jest w niebie*

Grzegorz Gongolewski, *Jaki znak twój orzeł biały*

KATEGORIA TKANINA I APLIKACJA

I Miejsce, Marek Chmielewski, *Na polskiej tące*

II Miejsce, Danuta Baraniecka, *Kolorowe zakątki*

III Miejsce, Marzena Trzcińska, *Górki Sławinkowskie*

Wyróżnienia:

Jacek Lewandowski, *Mój zakątek*

Dawid Podajski, Andrzej Bajorek, *Przed moim domem*

Agnieszka Majchrzak, *Tak widzę moją ojczyznę*

Danuta Gosk, *Tu gdzie jest nasz dom my i wy*

KATEGORIA GRAFIKA I RYSUNEK

I Miejsce, Mariusz Błaszczuk, *Uśmiech łączy my i wy*

II Miejsce, Tomasz Bręczewski, *W drodze do domu*

III Miejsce, Janusz Uberman, *Moja mała ojczyzna*

Wyróżnienia:

Marek Bielski, *Gdy myślę – Polska*

Wojciech Witt, *Moje Kileo*

Mikołaj Jankowski, Andrzej Kowalczyk, *Nasza ojczyzna tu jesteśmy szczęśliwi*

Mariusz Leoniak, *Bitwa pod Grunwaldem walka o wolność*

Sylvia Pokorska, *Kolorowa Polska*

Marta Śleziak, *Polska*

KATEGORIA MALARSTWO I WITRAŻ

I Miejsce, Paweł Wójcik, *Bociany*

II Miejsce, Mariusz Stankiewicz, *Niedziela u Nowaków*

III Miejsce, Andrzej Nowatkowski, *Polak drogą maszerował*

Wyróżnienia:

Adam Śleziona, *Polskaaa-biało-czerwoni*

Magdalena Paluchowicz, *Wiejska droga*

Anna Gajda, *Cztery ściany jeden kąt*

Waldemar Pudo, *Moja ojczyzna moje miasto*

Na podstawie materiałów PFRON

Chcesz mi pomóc?

Zapytaj, czy
tego potrzebuję.

Jeśli tak, powiem ci
co możesz zrobić.

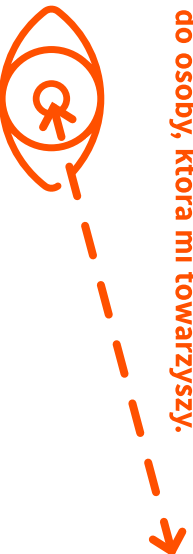
Pamiętaj, że mogę odmówić pomocy.

Z wieloma rzeczami radzę sobie
samodzielnie. To miło, że o mnie
myślisz – dziękuję!

**Nie zachowuj się wobec mnie
protekcjonalnie – nie jestem ofiarą**

Traktuj mnie normalnie i z szacunkiem.

Jeśli pytasz o mnie – mów do mnie,
nie do osoby, która mi towarzyszy.

**Dziękujemy wszystkim
uczestnikom i uczestniczkom
warsztatów projektowych
w Dymaczewie Nowym za
aktywny udział, otwartość
i dobrą energię!**

Fundacja Inicjatyw Społecznych Miłi Ludzie

ul. Maksymiliana Jackowskiego 25/23

60-509 Poznań

info@mililudzie.org

facebook.com/fundacjamililudzie

mililudzie.org

Przygotowanie merytoryczne Katarzyna Halicka

Projekt graficzny i skład My name is Asia

Druk Poligrafia KS

Nakład 4472 egz.

Poradnik został wydany w ramach projektu „Kultura
dostępna – dla wszystkich!” współfinansowanego
ze środków PFRON będących w dyspozycji
Samorządu Województwa Wielkopolskiego.

Prezentowane treści wyrażają poglądy
realizatora projektu i nie muszą odzwierciedlać
oficjalnego stanowiska Samorządu Województwa
Wielkopolskiego.

**SAMORZĄD WOJEWÓDZTWA
WIELKOPOLSKIEGO**

TEŻ TUTAJ JESTEM

**Mały poradnik
savoir-vivre wobec osób
z niepełnosprawnościami**

TEŻ TUTAJ JESTEM!

Nie słyszę

Polski język migowy

to język obcy, ma inne zasady niż język polski:

nie używaj skomplikowanych konstrukcji zdań

– pisz do mnie jak do obcokrajowca;

spróbuj mówić powoli i wyraźnie, szeroko otwierając usta.

Uśmiechnij się:)

Jeśli nie znasz języka migowego:

rusz swoje ciało – użyj gestów i mimiki;

jeżeli mnie nie rozumiesz, daj mi znać;

skorzystaj ze smartfona

– z map, piktogramów, pola wiadomości, by coś napisać, jeśli nie masz pod ręką otwórka i kartki;

jeżeli chcesz coś napisać – używaj prostych komunikatów.

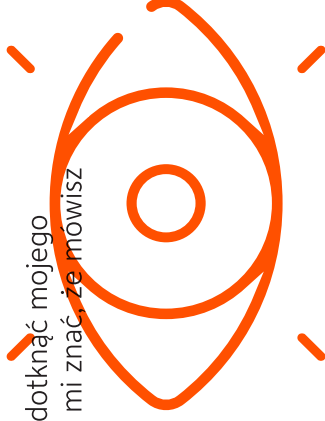
TEŻ TUTAJ JESTEM!

Nie widzę

Zapytaj czy potrzebuję pomocy,

Nie musisz mówić głośniejsz niż normalnie.

Możesz delikatnie dotknąć mojego ramienia, żeby dać mi znać, że mówisz do mnie.

Jeśli pomagasz mi dojść w jakies miejsce:

użyjcz mi swojego ramienia – chwycę Cię tą ręką, w której nie trzymam laski;

idź pót kroku przede mną;

opisuj przeszkody, uważaj na słupy itp.

Jeżeli jest ze mną pies – pamiętaj – on jest w pracy.

Nie rozpraszaj go.

„do widzenia”, „do zobaczenia”
– nie martw się, nie obrazisz mnie używając tych zwrotów.

TEŻ TUTAJ JESTEM!

Poruszam się na wózku

Nie musisz kucać kiedy ze mną rozmawiasz. Zamiast tego zrób krok w tył, nie będę zadzierać głowy, żeby Cię zobaczyć.

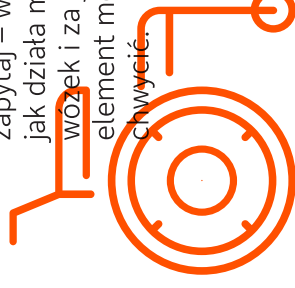
Wózek jest jak część mojego ciała:

nie szarp go;

nie zawieszaj na nim swoich rzeczy;

jeśli pomagasz mi gdzieś się dostać – zwróć uwagę na „techniczność” wózka;

zanim coś zrobisz, po prostu mnie zapytaj – wiem, jak działa mój wózek i za jaki element można chwycić.

**Nie korzystaj z WC dla osób z niepełno-
sprawnościami.**

To ważne
– szczególnie w miejscach, które nie są regularnie i często sprzątane.

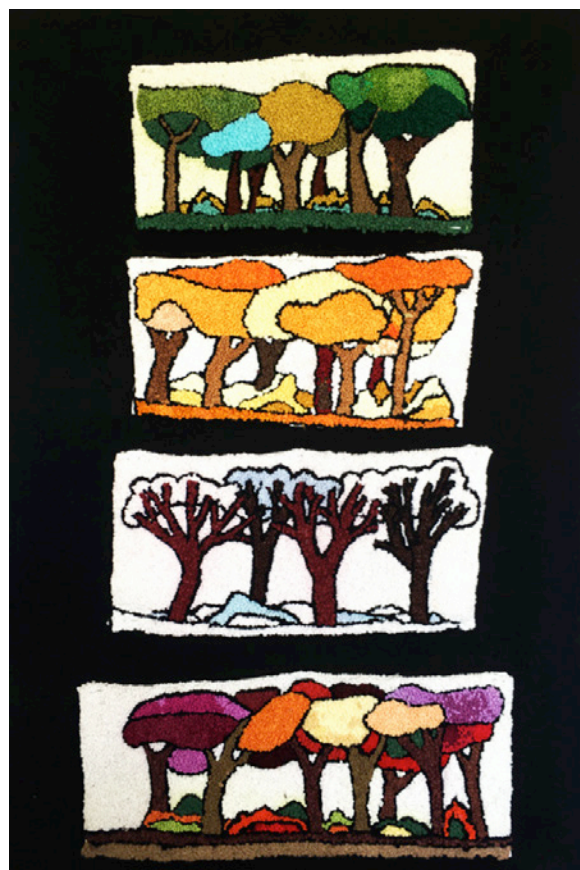
Nie mogę kucać ani stać.

Siadanie na brudnej toalecie naprawdę nie jest przyjemne.

1.

1. Grzegorz Kuźdowicz, *Miasto Kościan*
2. Marzena Stasiak, *Cztery pory roku w Polsce*
3. Grzegorz Kuźdowicz, *Śmigiel Moja Ojczyzna cz.1*
4. Grzegorz Kuźdowicz, *Śmigiel Moja Ojczyzna cz.2*

3.

2.

4.

Nasza Galeria

Prezentujemy kolejne prace uczestników i laureatów etapu wojewódzkiego (Wielkopolska) XV Ogólnopolskiego Konkursu Plastycznego „Sztuka Osób Niepełnosprawnych”, organizowanego przez Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. Temat tegorocznego konkursu: „Moja Ojczyzna”.

RED

ORGANIZATOR

PATRONAT HONOROWY

POZnań*
Patronat Honorowy
Prezydenta Miasta Poznania

MÉXICO

AMEXICID

DELEGACJA KULTURALNA
DELEGACJA KULTURALNA
DELEGACJA KULTURALNA

SRE

STOWARZYSZENIE
STOWARZYSZENIE
STOWARZYSZENIE

CULTURA

STOWARZYSZENIE
STOWARZYSZENIE
STOWARZYSZENIE

MECENAS WYSTAWY

AQUANET

PARTNER WYSTAWY

VEOLIA

Fundacja VEOLIA

SPONSOR

posnania
HALL ABOUT LIFESTYLE

PATRONI MEDIALNI

wyborcza

ojoestigra24

GAZETA.PL

WO

ams

CzasKultury

Clasic

Wirtualna

Wirtualna

Wirtualna

Wirtualna

Wirtualna

Wirtualna

Wirtualna

Wirtualna